

דבר העורכת

לקוראים שלום,
החודש חוגגים את חג הפסח ורצינו לאחל לכם ולמשפחתכם חג שמח וחופש נעים!
היגליון הפעם עוסק בעניינים תנ"כיים.

מעטפת יום ראשון – סיפורי התנ"ך 2010

אז מה בגיליון? זהר נוי מספר על סיפורי התנ"ך בקולנוע. אריאל פרידמן כותב על דוד המלך. בפינה תנ"ך ואמנות, משה ביאלי מתחקה אחר המספר 40 בסיפורי התנ"ך. ולבסוף, בכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים.
שלכם, שביט

סיפורי התנ"ך על המסך הגדול

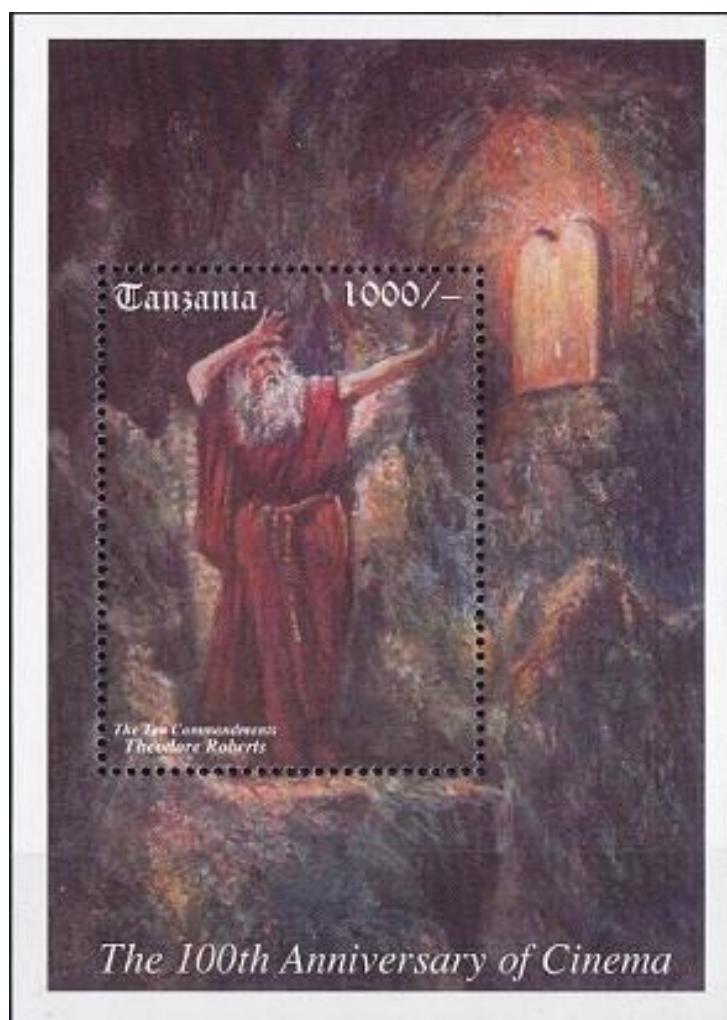
זהר נוי

בין הקולנוע ובין צורות אחרות של אמנות מתקיימים יחסי גומלין. בפרט בולטת השפעתה של הספרות על הקולנוע: יצירות ספרותיות רבות עובדו לתסריטים, וקיבלו חיים חדשים על המסך הגדול. לאחרונה הוספתי עמוד לאוסף שלי המוקדש לסיפורי התנ"ך בראי הקולנוע, ובמאמר זה אביא את עיקרי הדברים.

באוקטובר 1956 יצא לאקרנים "עשרת הדיברות" סרטו של אחד מגדולי הבמאים של הוליווד, **ססיל ב. דה מיל**. היה זה אפוס רחב יריעה – כמעט ארבע שעות אורכו – אשר תיאר את חייו של משה מילדותו ועד מותו כשהוא משקיף מהר נבו על הארץ המובטחת. התסריט אינו נאמן במדויק לסיפור המקראי, ומתבסס בין היתר גם על מדרשים שונים ועל ספרו של **יוסף בן מתתיהו**, הלוא הוא יוספוס פלאוויוס, קדמוניות היהודים. סצינת השיא של הסרט – מתן התורה לידיו של משה, מופיעה בגליונית מזכרת מטנזניה שהונפקה לציון מאה שנה לקולנוע.

עשרת הדיברות זכה להצלחה מסחרית אדירה, וגרף בקופות סכום מדהים של כ-65 מיליון דולר (בשנת 1956!). אם נתרגם סכום זה לימינו הרי שבהתחשב באינפלציה מדובר בסכום של למעלה ממיליארד דולר. "עשרת הדיברות" הוא, איפוא, הסרט הששי ברשימת שוברי הקופות מאז ועד ימינו.

להצלחה מסחרית זו יש מספר אבות. הופעתו של **צ'רלטון הסטון** בתפקיד הראשי היא, ללא ספק, אחד מהם. לצידו השתתפו בסרט כמה שחקנים ידועים לא פחות, כמו **יול ברינר** שגילם את רעמסס השני. כמובן שקרדיט מגיע גם לבמאי הסרט, דה מיל (אגב, היה זה סרטו האחרון של דה מיל, בשל הדרדרות במצבו הבריאותי). אולם אנחנו, אספני הבולים, משוכנעים שסיבה מרכזית להצלחתו של הסרט היא השימוש בחותמת תעמולה נאה שקידמה אותו.

הביקורת קיבלה את "עשרת הדיברות" בצורה חיובית. אמנם, ציינו המבקרים, הסרט נוטה להיות בומבסטי מידי ולעיתים אף מטופש, אך מצד שני הוא מרשים מאוד מבחינה ויזואלית ומהנה לצפיה. ואמנם, בימיו סצנות ראווה היה נקודת החוזקה של דה מיל כבמאי. הסרט היה מועמד לשבעה פרסי אוסקר, אך זכה רק בפרס בודד על אפקטים ויזואליים. דומני כי גליון המזכרת ממאלי, המציג את מעבר בני ישראל בחרבה בים סוף, מדגים היטב הן מידת הראווה שיש בסרט והן את האפקטים הויזואליים המיוחדים שלו.

"עשרת הדיברות" לא היה סרטו התנ"כי היחידי של דה מיל. שבע שנים קודם לכן, בדצמבר 1949, הוציאו אולפני פרמונט את "שמשון ודלילה", עם **הדי לאמאר** בתפקיד דלילה. אגב, לאמאר הייתה בת למשפחה יהודיה מתבוללת באוסטריה, אשר נישאה לתעשיין עשיר. בעלה הפך לנאצי, ולאמאר נמלטה ממנו וממולדתה ללונדון בשנת 1937, ושם הכירה את דה מיל. תפקידה כדלילה היה תפקיד חייה.

"שמשון ודלילה" זכה להצלחה גדולה בקופות, וגרף 11 מיליון דולר. בכך לא תמו קווי הדמיון בין שני הסרטים. גם ב"שמשון ודלילה" סוטה העלילה במידה ניכרת מהסיפור התנ"כי, תוך השענות על מדרשים (ולעיתים על חירות מופרזת שהתסריטאים נטלו לעצמם). גם בסרט זה הפיק דה מיל סצנות עתירות אפקטים, ובולטת במיוחד סצנת הסיום בה ממוטט שמשון את מקדש הפלישתים. "שמשון ודלילה" היה מועמד ל-5 פרסי אוסקר, וזכה בשניים – עבור התפאורה והתלבושות. אני מציג כאן חותמת ביול מאוסטריה, ארץ הולדתה של הדי לאמאר, משנת 1952. אגב, מחותמת זו ניתן לראות כי באותם ימים היה הפרש זמנים ניכר – שנתיים במקרה זה - בין הפצת הסרט בארצות הברית ועד הפצתו בשאר מדינות העולם.

ססיל דה מיל בוודאי לא היה במאי הקולנוע היחידי אשר עשה שימוש בסיפור התנ"כי ביצירותיו. אולם נטייתו ליצור סרטים גרנדיוזיים המתארים אפוסים רחבי יריעה התאימה להפליא לסיפורי המקרא, והפכה אותו למוקד מאמר זה.

לתגובות ניתן לפנות לזהר נוי בכתובת: znoy@zahav.net.il

נעים זמירות ישראל

אריאל פרידמן

דוד מנגן בנבל לפני שאול

דוד בן ישי לא היה המלך הראשון בתולדות עם ישראל. **שאול** קדם לו, אולם בפרספקטיבה היסטורית הפך דוד להיות המפורסם ביותר בקרב מלכי ישראל ויהודה. שושלת המלוכה אותה החל, הידועה בשם בית דוד, נמשכה ברצף למעלה מארבע מאות שנה עד לחורבן בית המקדש הראשון.

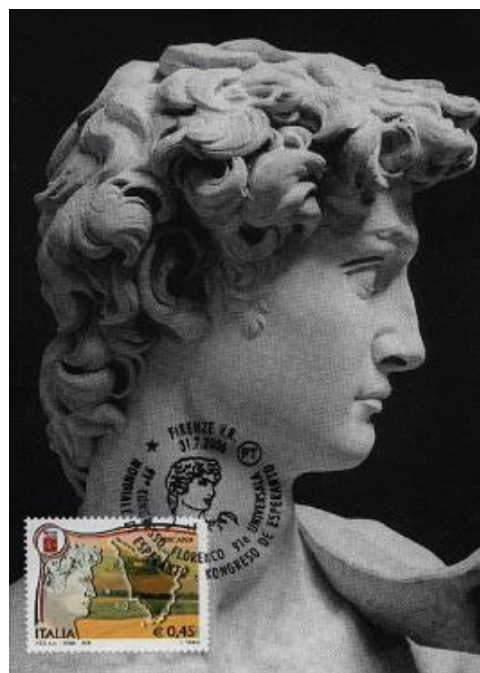
תקופת טרום מלכותו

דוד היה צעיר בניו של ישי משבט יהודה. על פי הייחוס המקראי הוא היה נינם של **רות** ו**בוועז**, המוכרים לנו מסיפור המגילה. בספר שמואל א' קיימים שלושה סיפורים שונים המתארים את דרכו לבית המלך. על פי הראשון שבהם (פרק ט"ז) שלח האל את **שמואל הנביא** לבחור בחשאי את אחד מבני ישי במקום שאול המאכזב, בן שבט בנימין. שמואל מתרשם עמוקות מאליאב, בנו הבכור של ישי אך אלוהים מורהו אחרת:

ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-שְׁמוּאֵל, אֶל-תִּבְּט אֶל-מֶרְאִהוּ וְאֶל-גִּבְהַת קוֹמָתוֹ--כִּי מֵאַסְתִּיהוּ: כִּי לֹא, אֲשֶׁר יֵרְאֶה הָאָדָם--כִּי הָאָדָם יֵרְאֶה לְעֵינָיו, וַיְהִי-הִיא יְרָאָה לִלְבָב.

בסופו של דבר מנחה אלוהים את שמואל למשוח את דוד, צעיר הבנים, המתואר כ"**אֶדְמוֹנִי, עִם-יָפָה עֵינָיו וְטוֹב רֹאִי**".

בהמשך אותו פרק מובא סיפור אחר בדבר עלייתו של דוד לגדולה: שאול סובל מדיכאון קשה, וברצונו לקבל לחצר מלכותו נער היודע לנגן, שינעים את זמנו וישפר את מצב רוחו. סיפור מקראי אחר, המופיע בפרק י"ז, מייחס לדוד הנער את הניצחון בקרב חסר הסיכוי מול **גלית** הפלישתי הענק (ראה נושאון 83, עמוד 15). סיפור קרב זה הפך לאבן יסוד בתרבות העולמית, ומצוטט ביצירות אמנות רבות – המפורסמת שבהן היא פסלו של **מיכאלאנג'לו**. ניצחונו על גלית העניק לדוד כרטיס כניסה לבית שאול והחל את ידידותו האמיצה עם **יונתן** בנו, ואף הבטחה מצד המלך לתת את בתו לאיש אשר הכניע את הענק הפלישתי.

פסל דוד של מיכאלאנג'לו – גלית מירב

אם עד כאן נדמה היה כי הכל בא לדוד בקלות, הרי שמכאן ואילך דרכו של דוד אל כס המלוכה רצופה קשיים: שאול, הסובל מדיכאון, רודף אחריו, מתוך חשש כי דוד ינסה להדיחו מכס מלכותו. דוד נאלץ להימלט ולהסתתר במערות ואצל בעלי ברית שונים. בשלב מסוים הוא אף מוצא מקלט בממלכת גת הפלישתית והופך לשכיר חרב עבורה. רק לאחר מותם הטראגי של שאול ויונתן במערכה כנגד הפלישתים בגלבוע, מסתיימים נדודיו של דוד והוא מגיע אל כס המלוכה. היסטוריונים מעריכים כי הדבר קורה בשנת 1004 לפני הספירה.

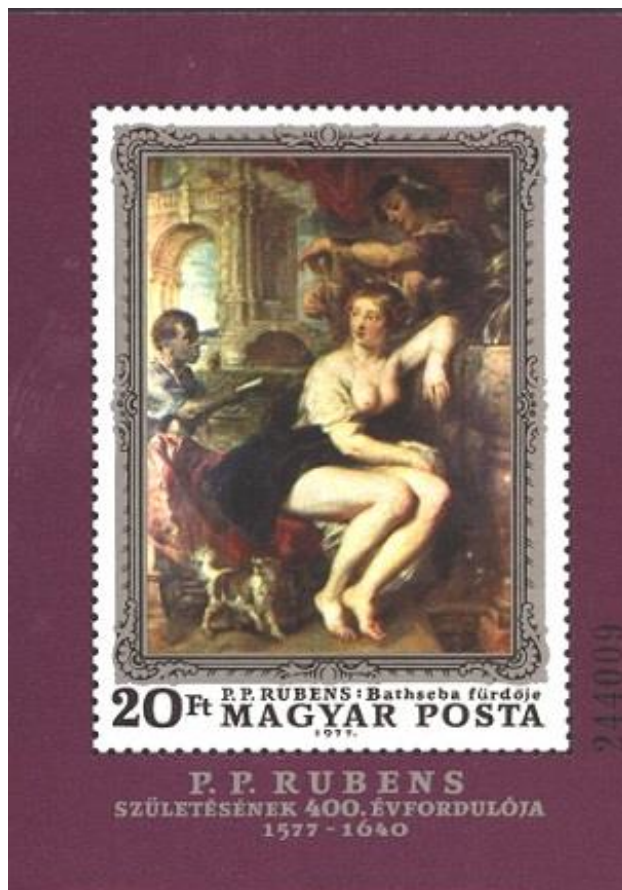
תקופת מלכותו

על פי המסורת (שאינה נתמכת על ידי הארכיאולוגים), יד אבשלום היא מצבה אותה הקים בנו של דוד. תווית מאו"ר.

בתחילה מלך דוד רק על שבט יהודה בחברון. בשלב זה הוא נהנה, ככל הנראה, מתמיכתם של הפלישתים, אשר ראו בו בן ברית מול **אשבעל**, בנו של שאול אשר ירש אותו ומול שר צבאו החזק **אבנר בן נר**. לאחר מותו של אשבעל הצטרפו

שאר שבטי ישראל לממלכת דוד ביהודה והוא נמשח למלך על כל ישראל. אז ניתק דוד את קשריו עם הפלישתים ונלחם בהם. הוא כבש את ירושלים, ביצר אותה וקבע אותה לבירת ממלכתו. דוד הרחיב את גבולות ממלכתו ויצר רצף טריטוריאלי בין נחלות כל השבטים. כיבושיו העניקו לממלכתו מימדים אימפריאליים.

בת שבע רוחצת – יצירה של **רונס**

בצד ההישגים הצבאיים והמדיניים של דוד, נאלץ האחרון להתמודד במשך ארבעים שנות מלוכתו עם קשיים רבים מבית: בנו **אמנון** חשק באחותו למחצה **תמר** ונרצח בידי אחיה המלא, **אבשלום**. אותו אבשלום מרד בדוד בתמיכתם של חלקים מבני שבט יהודה ומשאר שבטי ישראל. חוסר הניסיון של אבשלום וחילוקי הדעות בין תומכיו אפשרו לדוד ואנשיו לצלוח את המרד. בן אחר של דוד מת בינקותו.

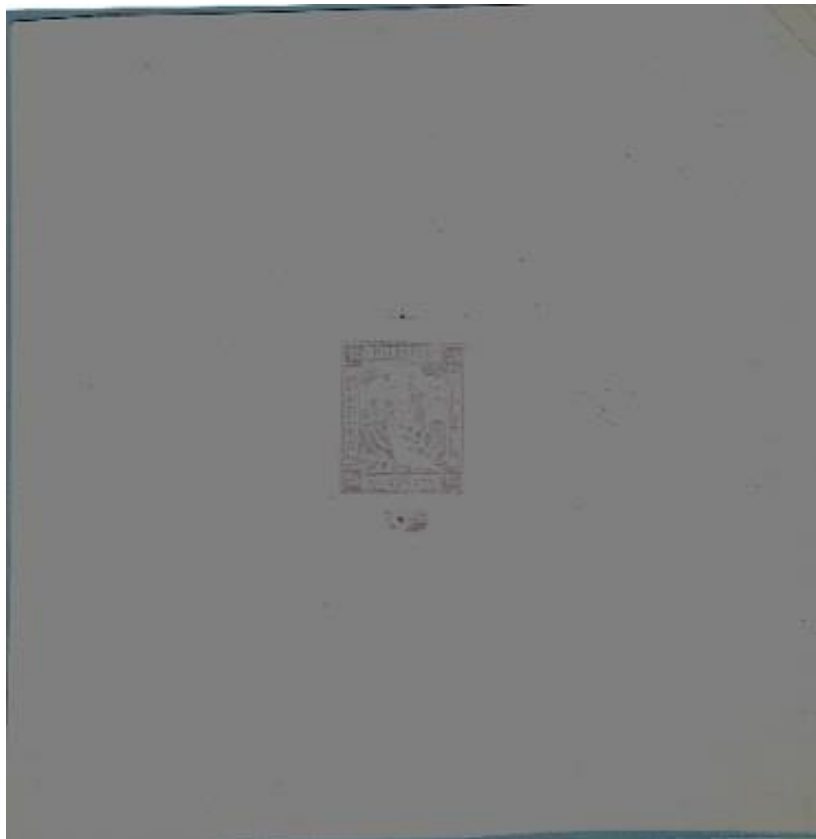
מלחמות ירושת כסאו נמשכו עד סמוך למותו. התנ"ך מייחס חלק מאותן התרחשויות טראגיות כעונש לדוד על חטאו בפרשת **בת שבע**, עת חשק דוד באותה אישה נשואה

ושילח את בעלה **אוריה החיתי** לשדה הקרב למצוא שם את מותו. לימים, נולד מפרי אהבה אסורה זו בנו **שלמה**, שמלך אחריו והמשיך את שושלתו.

צאצאי דוד

בית דוד מלך ברציפות על יהודה עד לחורבן בית ראשון בשנת 586 לפני הספירה. זאת בניגוד לבתי המלוכה בממלכת ישראל, שלא שרדו יותר מארבעה דורות. לאחר שיבת ציון שימשו צאצאי בית מלוכה זה בתפקידים מרכזיים. גם בשלהי ימי בית שני התייחסו הנשיאים לדוד ומאוחר יותר ראשי הגולה בבבל.

מסורת הייחוס לדוד (אמיתית או מדומה) נמשכה גם בהקשר של הפרשן הגדול **רש"י** בן המאה ה-11 לספירה, ועוד רבנים ואישים מפורסמים אחרים בתולדות העם היהודי. על פי המסורת גם המשיח יהיה מבית דוד. לפיכך אין פלא כי יהודי מפורסם אחר המיוחס, כביכול, לדוד הוא **ישו** מנצרת. יתכן שזאת הסיבה לפופולריות הרבה שזכתה דמותו של דוד בקרב אומנים נוצרים ובבולים שונים שהונפקו במדינות שונות הנושאים את דיוקנו, כפי שהשתקף בדמיון הציירים והפסלים.

הגהת מטבעת של בית הדפוס פיטובסקי בירושלים לאיגרת דואר האוויר המנדטורית. העיצוב מראה את מגדל דוד. מאוספו של לורנס פישר.

המצודה השוכנת במקום הגבוה ביותר בירושלים העתיקה נקראת מגדל דוד. למעשה, אין לה כל קשר לדוד המלך: היא נבנתה על ידי **הורדוס**, נהרסה על ידי הרומאים, נבנתה כמבצר על ידי הערבים והצלבנים, ולבסוף הוקם בה הצריח העותמני שהוא אחד מסמלי ירושלים. השם "מגדל דוד" מקורו בפירוש נוצרי שגוי של כתבי **יוסף בן מתתיהו**. במהלך המאה ה-19 הדביקו מבקרים מארצות המערב את השם השגוי

חותמת ובה מגן דוד על גבי בול
פתח תקוה. מאוספו של לורנס פישר

לצריח המסגד הטורקי, וכך מכונה הצריח עד היום. אולם השם השגוי מהווה אינדיקציה לחשיבותו של דוד המלך גם בימינו.

דוגמא אחרת של ייחוס שגוי לדוד הוא הסמל המזוהה כיום עם היהדות ומכונה "מגן דוד". סמל זה מוכר בתרבויות עתיקות רבות, ורק במאות השנה האחרונות הפך לסמל יהודי מובהק, ומאז סוף המאה ה-19 גם לסמל ציוני מובהק. על פי המסורת, סמל זה היה חרוט על מגיני לוחמיו של דוד המלך. כמובן שלמסורת זו אין כל תימוכין.

סיכום

ישנם כיום חוקרים רבים הממעיטים בגודלה ובעוצמתה של ממלכת דוד. בהעדר ממצאים ארכיאולוגיים לא ניתן לדעת האם באמת הקים דוד ממלכה גדולה כפי שמספר התנ"ך או שמא מלך רק על אזור מצומצם בסביבות ירושלים. אך בכל מקרה בתודעה הלאומית והדתית של עם ישראל נחשב דוד לאחד מהאנשים החשובים ביותר שקמו לעם בשלושת אלפי השנים האחרונות.

לתגובות ניתן לפנות לאריאל פרידמן בכתובת: ariel-71@zahav.net.il

המספר 40 בתנ"ך

משה ביאלי

על פי הפרשנים השונים למספר 40 בתנ"ך יש ערך סמלי מעבר לערכו המספרי. מספר כזה נקרא "מספר טיפולוגי" – כלומר מספר בעל משמעות מיוחדת. על פי חכמי הקבלה לכל מספר יש גם כוח רוחני, והמספר 40 מסמל מהפך וטיהור. על פי **הרב יובל שרלו** המספר 40 מהווה תקופת הכנה. דבר גדול אינו מופיע סתם כך: ישנם תהליכים היוצרים אותו ומעצבים אותו, ואלו הם תקופת ההכנה. את זה מבטא המספר 40, המלמד על היווצרות עמוקה ואיטית. במקורותינו המספר 40 מופיע לפחות מאה ושלושים פעם, ובתנ"ך הוא מוזכר עשרות פעמים. לא בכל המקרים זכו אזכורים אלו לבול המייצג את האירוע, ולכן הסקירה שלנו לא תהיה שלמה לחלוטין.

מימין: נוח ובניו בונים את התיבה. ציור של **רפאל** מראשית המאה ה-16.
משמאל: נוח משלח את היונה (לאחר ששילח את העורב). מוזאיקה מהמאה ה-13.

האזכור הראשון של המספר 40 במקרא הוא בסיפור המבול. על פי מצוות האל בנה **נוח** תיבה והכניס אליה את כל בעלי החיים (זוגות זוגות) ואת בני משפחתו כהגנה מפני המבול. **"וַיְהִי הַגֶּשֶׁם, עַל-הָאָרֶץ, אַרְבָּעִים יוֹם, וְאַרְבָּעִים לַיְלָה"** (בראשית, פרק ז' פסוק י"ב). לאחר שפוסק הגשם שטה התיבה על פני המים במשך 150 יום עד שהיא נחה על הרי אררט. כדי לבחון האם נסתלקו המים עורך נוח מבחן: **"וַיְהִי, מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם, וַיִּפְתַּח נֹחַ, אֶת-חֲלוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיִּשְׁלַח, אֶת-הָעֶרֶב; וַיֵּצֵא יֵצֵא וָשׁוּב, עַד-יִבָּשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ"** (פרק ח' פסוקים ו', ז'). שימו לב: לאחר מבול שנמשך 40 יום ושיט של 150 יום נוח חיכה 40 ימים נוספים לפני ששלח את העורב. תסכימו איתי שזהו תהליך איטי וממושך.

בני ישראל מלקטים את המן.
ציירה של **גרגוריו ואסקז**, אמן קולומביאני מהמאה ה-17.

דוגמא אחרת, מפורסמת עוד יותר, היא מימיו של עם ישראל במדבר לאחר יציאת מצרים. העם פונה בתלונות **למשה רבנו**, ונזכר ב"סיר הבשר" שהיה מנת חלקו במצרים. אלוקים נענה לבקשתו

של משה והמטיר על בני ישראל לחם מן השמים. העם לא הכיר את סוג המזון הזה, אשר טעמו כצפיחית בדבש וכינה אותו בשם "מן". **"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אָכְלוּ אֶת-הַמֶּן אֲרֻבָּעִים שָׁנָה--עַד-בָּאָם, אֶל-אֶרֶץ נוֹשָׁבֹת. אֶת-הַמֶּן, אָכְלוּ--עַד-בָּאָם, אֶל-קִצֵּה אֶרֶץ כְּנָעַן"** (שמות, פרק ט"ז פסוק ל"ה). מפסוק זה אנו לומדים כי תהליך ההכנה לארץ, במהלכו עוצב העם, נמשך 40 שנה.

הנה עוד דוגמא מפורסמת: משה עלה להר סיני על מנת לקבל מאלוקים את לוחות הברית. על פי ספר שמות פרק כ"ד פסוק י"ח **"וַיֵּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָן, וַיַּעַל אֶל-הָהָר; וַיְהִי מֹשֶׁה, בֶּהָר, אֲרֻבָּעִים יוֹם, וְאֲרֻבָּעִים לַיְלָה"**. שוב, יש לנו כאן תהליך חשוב, ותהליכים כאלה אינם קוראים בין לילה. במקרה של מתן תורה מדובר בתהליך רוחני רב חשיבות, ולכן אך טבעי הוא שמשך הזמן יתואר על ידי מספר טיפולוגי כמו 40, המשקף רוחניות.

משה עולה להר סיני (מימין, חותמת דואר), מקבל את התורה (במרכז, ציור של שאנאל) ויורד מהר סיני (שמאל, חותמת) לאחר ארבעים יום וארבעים לילה.

לפני הכניסה לארץ המובטחת שולח משה שנים עשר מרגלים לתור את הארץ. כמה זמן נמשך מסע המרגלים? ניחשתם נכונה! בספר במדבר פרק י"ג ניתנת התשובה בפסוק כ"ה: **"וַיֵּשְׁבוּ, מִתּוֹר הָאָרֶץ, מִקֵּץ, אֲרֻבָּעִים יוֹם"**. כידוע המרגלים נחלקו ביניהם בשאלה מה הסיכויים לכבוש את הארץ, אולם כולם הסכימו כי **"בָּאֵנוּ, אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ; וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדִבֶּשׁ, הִוא--זֶה-פְּרִיָּה"** (פסוק כ"ז), תוך שהם נושאים איתם אשכול ענבים כדי להוכיח את דבריהם. הבול הישראלי מראה את אשכול הענבים, והפסוק מן התנ"ך מצוטט בשובל של הבול.

המספר 40 מופיע עוד פעמים רבות במקרא. כך, למשל, דוד המלך ובנו שלמה מלכו במשך 40 שנה. בספר שופטים חוזר הפסוק **"וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ, אֲרֻבָּעִים שָׁנָה"**

שלוש פעמים. בחרתי לסיים את המאמר באזכור המספר 40 במסגרת סיפורו של יונה הנביא. יונה נשלח על ידי אלוקים לעיר נינווה כדי לנבא לאנשיה על חורבנה אם לא ישובו לדרך הישר. בדרכו לעיר הוא עובר הרפתקאות רבות, אבל כאשר הוא מגיע

לבסוף לניווה הוא נושא בפני תושביה את דבר אלוקים: "וַיִּקְרָא, וַיֹּאמֶר, עוֹד אֲרָבָעִים יוֹם, וְנִיְנוּהָ נִהְפָּקֶת" (יונה, פרק ג' פסוק ד'). שליחותו של יונה עולה יפה: "וַיֹּאמְרוּ אֲנָשֵׁי נִיְנוּהָ, בָּאלֹהִים" (פסוק ה') "וַיֵּשְׁבוּ, אִישׁ מַדְרָכּוֹ הָרָעָה, וּמִן-הַחֶמֶס, אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם" (פסוק ח'). זוהי דוגמא מצוינת לפרשנות שהבאנו בתחילת מאמר זה: המספר 40 מבטא תהליך הכנה הקשור בטיהור.

מעטפת יום ראשון של סדרה של שלושה בולים, בעיצובו של **ז'אן דוד**, המביאה את סיפורו של יונה.

לתגובות ניתן לפנות למשה ביאלי בכתובת: mobilom@bezeqint.net

חידון מספר 94

איזו מדינה?

ארגון האומות המאוחדות (האו"ם) הנפיק סדרת בולים ארוכה של דגלי המדינות החברות בו.

של איזו מדינה הדגל הנראה בבול?

מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?
במי הוא נלחם בדרך כלל?
בול זה הונפק בשנת 2005 – לכבוד מה?

זהה את האתר

איך נקרא הגשר הנראה בבול?
בין אלו שתי מדינות הוא מחבר?
מה אורכו של הגשר?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 באפריל. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 93

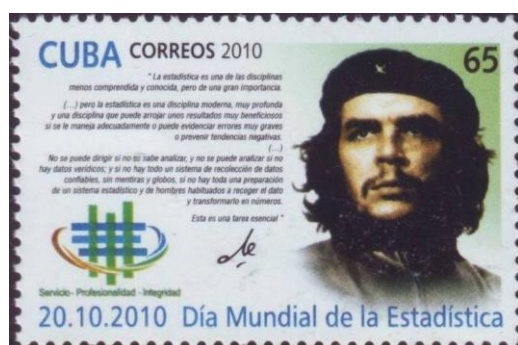
איזו מדינה?

זהו דגלה של קניה. במרכזו נראה מגן אפריקאי ועליו שתי חניתות צלובות. הירוק מסמן את עושרה של המדינה, האדום את מאבקה לעצמאות והשחור את צבע עורם של התושבים.

מי האיש?

האיש הנראה בבול הוא **ארנסטו גווארה**, המוכר בכינוי צ'ה. הוא היה מהפכן קומוניסטי דרום אמריקאי, אשר נולד בארגנטינה, אך התפרסם בעיקר בשל פעילותו בקובה. גווארה הוצא להורג בבוליביה בשנת 1967, לאחר שניסה לחולל שם הפיכה.

זהה את האתר

זהו שער הכניסה למחנה ההשמדה אושוויץ שבפולין. מעל הכניסה מתנוססת כתובת בגרמנית "העבודה משחררת". אושוויץ היה הגדול שבמחנות של מכונת ההשמדה הנאצית, ובו נרצחו כמיליון ומאה אלף יהודים, ועוד כמאה אלף בני לאומים אחרים.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמה של שיר זקצר בת ה-13. שיר זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com